

Видатні представники мовознавчої науки

Л. Л. ГУМЕЦЬКА

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК І ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (до 100-річчя з дня народження)

З перспективи сторіччя постать Володимира Гнатюка, соратника Івана Франка, невтомного трудівника на ниві науки, видатного громадського і загальнокультурного діяча, публіциста, гарячого патріота свого народу, людини неймовірної працьовитості і працездатності, вирисовується з особливою виразністю. Дійсний член Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка (НТШ) і довголітній його секретар, В. Гнатюк несе на собі весь тягар науково-організаційної роботи товариства: він — голова Етнографічної комісії НТШ, секретар його філологічної секції, редактор «Літературно-наукового вісника» (далі скорочено ЛНВ), для якого сам здійснює ряд перекладів перлин світової літератури, редактор видань «Українсько-руської видавничої спілки». Самих тільки збірників Етнографічної комісії та «Матеріалів до української етнології» опублікував В. Гнатюк 58 томів. Перу його належать сотні рецензій і відгуків на публікації не тільки в галузі фольклору та етнографії — він систематично веде в «Записках НТШ» (далі скорочено ЗНТШ) огляд наукових видань, як секретар «Українсько-руської видавничої спілки» складає і подає на розгляд дирекції план її видань і т. п., виступає в пресі з різноманітних питань, що стосуються української культури: народної освіти, справи українського університету у Львові, видавничої справи, української преси, що виходила в різних країнах тощо. Важко навіть уявити собі, як могла одна людина здійснювати всю цю величезну роботу.

Своєю науковою і науково-організаційною діяльністю В. Гнатюк висунувся в перші ряди слов'янських фольклористів і етнографів. У 1902 р. Імператорська Академія наук обрала його своїм членом-кореспондентом, а в 1913 р. присвоїла йому за збірку оповідань про опришків премію ім. Котляревського. У 1924 р. В. Гнатюка обрано академіком АН УРСР¹.

Зрозуміло, що питання української мови не могли залишитися поза увагою фольклориста, громадського діяча, патріота свого народу. Теоретичні питання української мови чи взагалі мовознавства мало цікавили Гнатюка. Характерна в цьому відношенні дискусія Володимира Гнатюка з творцем слов'янської описової фонетики Олафом Броком, який закинув його записам з території Пряшівщини неточність у фонетичному відношенні. У своїй рецензії на відому працю О. Брока про говірку села Ублі та на статтю про словацько-українську мовну границю на Пряшівщині² В. Гна-

¹ Див.: М. Т. Яценко, Володимир Гнатюк, К., «Наукова думка», 1964.

² Олаф Брок, Угросорусское наречие села Убли (Земплинского комитата), Издание отд. рус. языка и словесности Имп. Академии наук, Сп., ст. 117, вел. 8°, 1899; Olaf Broch, Weitere Studien von der slovakisch-kleinrussischen Sprachgrenze im östlichen Ungarn, Videnskabselskabets Skrifter, II. Gist, filosofiske Klasse, Христианія, ст. 104, вел. 8°, 1899, ЗНТШ, т. 40, 1901, стор. 24—29.

Гнатюк визнає, «що звука «и» ужив я не дуже щасливо, пишучи його аж намісь чотирьох звуків, з яких він повстав: *ы, е, і, и*», але додає, що, хоча запис його було зроблено для етнографічних цілей, проте він максимально точний з погляду морфології, лексики і синтаксису. Володимир Гнатюк висловлюється проти зайвої, на його думку, деталізації фонетичного опису звуків мови, що може являти інтерес тільки для фахівців з фізіології звуків: «На що властиво придадуться усі ці «тонкості» звуків і хто більше зауважує їх у виговорі, крім спеціаліста-фізіолога? — запитує В. Гнатюк. — Хто добачить пр., що у словах: *пйу, бйу, ўйу* (від *вити*) звук «й», а в: *поле і поля* — звук «о» не однаково виговорюється, що на них треба окремих графічних знаків?»³ Українська мова цікавила В. Гнатюка, поперше, як засіб культурного будівництва народу, отже, її літературна форма, а по-друге, як форма народної творчості, отже, її розмовна форма, тобто говірки української мови. Питанню необхідності кодифікації української мови на єдиних засадах присвятив В. Гнатюк ряд статей. Свідомий відмінностей у літературній і правописній практиці у Східній і Західній Україні, В. Гнатюк рішуче висловлюється за єдину літературну і правописну норму: «Поки в літературі панувала неподільно церковнослов'янська мова (...) і правопис менше-більше був одностайний. Коли ж у ХІХ ст. народна мова виперла з літератури (...) церковнослов'янську мову, форми правопису розбилися і донині не встигли зійтися. Очевидно, малі правописні різниці є в кожній мові. (...) Коли, однак, вони дійшли би до того, що творили би зовсім окремі, незалежні від себе правописи, то було би непожаданим об'явом, бо він із часом міг би дати (...) основу до літературного розділу. Проти такого об'яву треба виступати рішучо, а стреміти до приблизно одностайного правопису. Для того можна навіть перевести дискусію, але не пристрасну і писану по-газетярськи, як се приміром зробив (...) д. Нечуй-Левицький⁴ (...) але спокійну і оперту на наукові підстави»⁵. Питання стійкої правописної норми цікавить В. Гнатюка і як записувача народної творчості в діалектній формі. У своїх рецензіях на різні фольклорні збірки він завжди звертає увагу на точність запису.

Найбільші відмінності між «галицьким» і «українським» правописом зводяться, на думку В. Гнатюка, до двох випадків: написання *-ся* при дієсловах і нерозрізнення відмінності щодо м'якості — твердості зубних і сонанта *л* перед *і* < *о* в новому закритому складі та перед *і*, що виникло внаслідок стягнення флексії *-ьи*, отже, *тік* (< *токъ*), *веселі* (< *весельи*), з другого боку, перед *і* < *е* в новому закритому складі та перед *і* < *ъ*, отже, *т'ік* (< *текль*), *л'іс* (< *л'єс*)⁶. В. Гнатюк обстоював необхідність окремого написання частки *-ся* при дієслові, спираючись на аргументи історичного характеру, свідчення церковнослов'янських, давньоруських і староукраїнських пам'яток і на необхідність погодженості з правописною практикою інших слов'янських народів, які, за винятком росіян, частку *-ся* пишуть окремо⁷. На цю статтю відгукнувся Б. Грінченко статтею в «Ріднім краю», яку згодом видав окремою брошурою⁸. «Для надання більшої авторитетності своїм словам, — пише В. Гнатюк, — дав він переглянути статтю перед друком проф. А. Кримському (...). Проф. А. Кримський (...) з трьох порушених справ — одну поминув мовчки (потребу уживання

³ O l a f B r o s h, зазнач. праця, стор. 26.

⁴ Йдеться про розвідку І. Нечуя-Левицького «Сьогочасна часописна мова на Україні», К., 1907.

⁵ В. Г н а т ю к, Як писати займенник *-ся* при дієсловах, ЗНТШ, т. 80, 1907, стор. 135—136.

⁶ В. Г н а т ю к, На правописні теми, Окремий відбиток, стор. 29—35.

⁷ В. Г н а т ю к, Як писати займенник *-ся* при дієсловах, стор. 137—141.

⁸ Б. Г р і н ч е н к о, Три питання нашого правопису, з додатками проф. А. Є. Кримського, К., 1908.

апострофів), з другою зсолідаризувався вповні (писати ся разом із дієсловом), а третій спротивився рішучо (не вживати ї для мягчення попередних співзвуків). Аргументи Б. Грінченка не переконали мене одначе, бо в них багато суперечностей і ліризму»⁹.

У своїх міркуваннях В. Гнатюк виходив з суто раціональних посилок і не враховував того, що система правопису не є наскрізь раціональним утворенням і що на кодифікацію літературної мови і її правопису впливають у багатьох випадках позамовні чинники.

В. Гнатюк виступав проти надмірного вживання скороченої форми інфінітива на -ть, «яке в деяких письменників виродилося в надужите». Він підкреслював, що інфінітив на -ти «спеціальна прикмета нашої мови (...). Такої характеристичної прикмети не повинні ми безпотрібно затирати»¹⁰. В. Гнатюку було відоме поширення скороченого варіанта інфінітива на -ть у деяких східноукраїнських говорах, проте він не був упевнений у його органічному характері. В. Гнатюк цікавився історією української мови, в якій він не раз шукав аргументів для обґрунтування своїх міркувань з приводу актуальних питань сучасної мови. Перу його належить розвідка «Останки аориста в нашій мові»¹¹, яка й досі не втратила свого наукового значення.

Проте зрозуміло, що в дослідника побуту і творчості народу найбільший інтерес викликала мовна форма цієї творчості. Фольклорні записи В. Гнатюка — це справжня скарбниця української діалектології. Записані з максимальною точністю, хоча й не фонетичною транскрипцією, фольклорні публікації В. Гнатюка доносять до нас усе багатство лексики, всі особливості синтаксису і морфології наших говорів з-перед ста років. Навіть із записів фонетичних явищ досвідчений діалектолог зуміє зробити багато цікавих висновків. Фольклорні збірки В. Гнатюка становлять неоціненне джерело для української історичної діалектології. Як уже згадувалося, до своїх записів зразків народної творчості В. Гнатюк ставився незвичайно скрупульозно і такі ж вимоги висував до інших фольклорно-етнографічних публікацій. У своїй рецензії на збірку пісень Б. Грінченка¹² В. Гнатюк пише: «...дві річі, які впливають шкідливо на наші збірники пісень. Перша річ — се мала увага для діалектів при записах і непостійна та недокладна правопись. Через маловажене діалектів ми не маємо їх наукового оброблення. Через непостійну і недокладну правопись доходить до того, що не знаємо, як властиво певний вираз треба читати (...) друга (...) річ — се недокладність в самім записуваню слів пісень»¹³. Неправомірність і неправильність передачі українських слів польським правописом закидає В. Гнатюк гуцульським матеріалам, записаним німецьким етнографом Кайндлем¹⁴. Подібний закид щодо перекручення українського

⁹ В. Гнатюк, На правописні теми, стор. 29.

¹⁰ Там же, стор. 152.

¹¹ В. Гнатюк, Останки аориста в нашій мові, ЗНТШ, т. 64, 1905, стор. 1—8.

¹² «Этнографические материалы, собранные в Черниговской и соседних губерниях», т. III, Песни, (видав) Б. Д. Гринченко, Приложение к н-ру XI—XII «Земского сборника», 1898, Чернигов, 1899.

¹³ В. Гнатюк, рец. на: «Этнографические материалы, собранные в Черниговской и соседних с ней губерниях», т. III, Песни, (видав) Б. Д. Гринченко, Приложение к н-ру XI—XII «Земского сборника», 1899, ст. XXII 767, великої 8°, ЗНТШ, т. 33, стор. 28—31.

¹⁴ В. Г[натюк], рец. на: Prof. Dr. Raimund Kaindl, Die Huzulen («Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild»), Bukowina, стор. 271—282; «Ethnographische Stereifzüge in den Ostkarpathen, Beiträge zur Hausbauforschung in Oesterreich, Mit 74 Text-Illustrationen», Mitteil. d. Anthropol. Gesellschaft in Wien, 1898, XXVIII, стор. 223—249; «Bei den Rusnaken am Pruth und Dniester», «Beiträge zur Volkskunde der Ruthenen», Beilage zur Allgem. Zeitung, 1899, № 196; «Bericht über neue anthropologische und volkskundliche Arbeiten in Galizien», «Globus», B. LXXVIII, № 15, 1900; «Bericht über die Arbeiten zur Landeskunde der Bukovina während des Jahres 1899», Чернівці, 1900, стор. 12; ЗНТШ, т. 41, 1901, стор. 38—40.

лексичного матеріалу адресує В. Гнатюк і відомому польському фольклористові О. Кольбергу, рецензуючи його збірку «Рокусіє»¹⁵.

Стикаючися з нашими говорами, В. Гнатюк не тільки звернув увагу на їх мовні особливості у своїх фольклорних записах, але найцікавіші, на його думку, публікував, щоб привернути до них увагу широких кіл громадськості та заохотити до їх наукового опрацювання, першочергового, на його думку, завдання української науки. Так виникла, наприклад, стаття «До бойківського говору»¹⁶.

Найбільшою, проте, заслугою В. Гнатюка на ниві української мови (і не тільки української, і не тільки мови) було відкриття ним невідомого науці бачванського говору, носіями якого були колоністи в Бачці, у південній Угорщині (тепер на території Воєводини, в Югославії). У 1897 р. В. Гнатюк провів три з половиною місяці між бачванськими колоністами, які вважали себе русинами, нащадками вихідців із Пряшівщини. 1898 р. з'явилася стаття В. Гнатюка «Руські оселі в Бачці (в полудневій Угорщині)»¹⁷, в якій автор розповідав, що оселі в Бачці були заселені русинами з північної Угорщини у 30-х роках ХІХ ст.: «Русини Земплинського комітату (...) пустилися на долину (...) вони заселили одну велику пустиню і заложили (...) Керестур. Частина їх знов осіла в знищеному селі Коцурі»¹⁸. В. Гнатюк дав докладний опис життя і побуту бачванських колоністів: житла, сдягу, землі, сільськогосподарських занять. Разом з цим він ударив на сполох: бачванські русини перебувають в іншому національному оточенні, не маючи школи рідною мовою, денаціоналізуються — мадяризуються в Керестурі і Коцурі, стають хорватами у Сремі. Припинити процес денаціоналізації, за В. Гнатюком, міг тільки один засіб: виховання власної, національно свідомої інтелігенції, в чому повинна була допомогти бачванським русинам інтелігенція галицька. До статті було додано тексти — зразки народної творчості бачванських колоністів.

Стаття, до якої В. Гнатюк уперше подав зразки говору бачванських колоністів, викликала багато відгуків і значну наукову полеміку. В своїх рецензіях на статтю В. Гнатюка відомі філологи О. І. Соболевський і Ф. Пастрнек на підставі аналізу доданих до неї пісень висловили твердження, що бачванські колоністи — не русини, а словаки¹⁹. Полеміка між представниками двох протилежних поглядів точилася кілька років. Одноставної думки про походження предків бачванських поселенців немає і сьогодні. Ф. Пастрнек твердив, що бачванські колоністи називали себе русинами, бо вони були католиками грецького обряду (уніатами), «руської» віри, на протилежність до словаків, католиків римського обряду, що й увело в оману В. Гнатюка. Ф. Пастрнек, між іншим, посилався на такі риси бачванського говору, як **ц**, **дз** < *tj, *dj, *kt — *помоц, ноц, медзі* та ін.; брак епентетичного **л**: *одрабйац, наохабйали* та ін.; сполучення **-трат-**, **-тлат-**, **-трет-** < tort, *tolt, *tert: *глава, краль, време, предал* та ін.; збереження сполучень **-дл-**: *приведлі, украдлі* та ін.; **ц**, **дз** з напівпалатальних **т**, **д**: *оцец, мац, дзень* та ін.; **-ар-**/**-ер-** як континуанти складотворного **г**: *зерно/зар-*

¹⁵ В. Г н а т ю к, рец. на: «Pokucie. Uzupełnienie dawniej ogłoszonego dzieła ś. p. Oskara Kolberga, Z rękopisów pozgonnych wydał dr. Stanisław Zdziarski», Kraków, 1904, стор. 21 (відбиток з «Materiałów Komisji antropol. i etnogr., t. III, ЗНТШ, т. 64, 1905, стор. 39—42).

¹⁶ В. Г н а т ю к, До бойківського говору, ЗНТШ, т. 48, 1902, стор. 1—3.

¹⁷ В. Г н а т ю к, Руські оселі в Бачці (в полудневій Угорщині), ЗНТШ, т. 22, кн. 2, 1898, стор. 1—58.

¹⁸ Т а м ж е, стор. 4.

¹⁹ Пор.: А. И. С о б о л е в с к и й, Не русские, а словаки, «Этнографическое обозрение», 1898, 4, стор. 147—149; Ф. Г. П а с т р н е к, рец. на: «Руські оселі в Бачці (в полудневій Угорщині)». Написав Володимир Гнатюк, «Listy filologicke», v Praze, 1898, Ročník dvacátý pátý, стор. 404—406.

но; відсутність $\check{y} < л$ на кінці складу (*пол*) та у формах минулого часу: *мал, завідзел* та ін.

У своїй відповіді²⁰ В. Гнатюк намагався спростувати висновки Ф. Пастрнека, показати, посилаючися на праці І. Верхратського і власні спостереження, що \check{y} у інших українських говорах зустрічаються подібні риси. Проте аргументи В. Гнатюка не були переконливими, оскільки він, по-перше, трактував однаково фонетичні явища і запозичення з чужою фонетичною оболонкою типу *цьота, дзяд*, по-друге, посилаючися на деякі аналогічні риси північнополіських говорів, не враховував географії явищ.

Бажаючи особисто познайомитися з українськими говорами північно-західних комітатів тодішньої Угорщини, В. Гнатюк їде на Пряшівщину і в 1900 р. публікує працю «Русини Пряшівської єпархії і їх говори»²¹. Після історичного нарису заснування Пряшівської єпархії і національних відносин на її території В. Гнатюк повідомляє, що серед населення Пряшівської єпархії представлено три національності: русини, словаки, поляки. Русини, за В. Гнатюком, поділяються на дві основні групи: «русини, що говорять чистою українсько-руською мовою»²², які називають себе руснаками, і «русини, що говорять більш або менш пословаченою мовою», які називають себе слов'яками (слоўяки), мову свою «словенською» і не вважають себе словаками. У рецензії на шематизми Пряшівської та Мукачівської єпархій та на офіційні статистичні дані про мовні відносини в Угорщині²³ Гнатюк називає «слов'яків» пословаченими русинами, які втратили свою національну назву, «але не прийняли вповні назви тих, в чю користь асимілюються»²⁴. В. Гнатюк вважає їх лемками за походженням, про що свідчить, на його думку, спільна з лемками акцентуаційна система — наголошування на передостанньому складі: «Вони то винародовлюючись в користь словаків, перебирали від останніх фонологію, але задержували свою акцентуацію, свою лексику та синтаксис»²⁵. Говори на стику українсько-словацької мовної території не були ще досліджені, і праці В. Гнатюка, викликаючи наукову дискусію, значно сприяли висвітленню цього питання. На його статтю «Русини Пряшівської єпархії і їх говори», до якої були подані говіркові тексти, проф. Пастрнек написав рецензію²⁶, у якій, як каже В. Гнатюк, «на підставі самого говору (не вважаючи більше на ніщо) зачисляв мешканців села Кружльова і Мальцова (Шариш. ком.) до словаків, мешканцям села Якуб'ян (Спіш. ком.) признав натомість, що вони русини»²⁷. Тим часом ці останні також називали себе «слов'яками», а свою мову «словенською». «Слов'яками» називали себе й носії говірки «сотаків» (від слова *со* у значенні «що»), яку О. Брок вважав перехідним говором між східнословацькими і «угроруськи-

²⁰ В. Г н а т ю к, Словаки чи русини?, ЗНТШ, т. 42, 1901, стор. 1—81.

²¹ В. Г н а т ю к, Русини Пряшівської єпархії і їх говори, ЗНТШ, т. 35—36, 1900, стор. 1—70.

²² Т а м ж е, стор. 9.

²³ «Schematismus venerabilis cleri graeci ritus catholicorum dioecesis Eperjesiensis pro anno Domini 1898. Ab erecta sede episcopali anno 78», Пряшів, 1898; «Schematismus cleri graeci ritus catholicorum dioecesis Munkacsensis ad annum Domini 1896», Унгвар, 1896; «Die Sprachgebiete in den Ländern der ungarischen Krone auf Grund der vom königl. ung. statist., Landes-Bureau veröffentlichten Ergebnisse der Volkszählung vom Jahre 1890 berechnet von Eduard Leipen, Magistrats — Official, Відень, 1896, ЗНТШ, т. 28, 1899, стор. 29—42.

²⁴ Т а м ж е, стор. 39.

²⁵ Т а м ж е, стор. 40.

²⁶ Ф г. П а с т р н е к, рец. на: «Записки Наукового товариства ім. Шевченка», т. XXXV і XXXVI, 1900, кн. III і IV, «Listy filologické», v Praze, 1900, Ročník dvacátý sedmý, стор. 308—310.

²⁷ Рецензія на праці Олафа Брока, ЗНТШ, т. 40, стор. 27.

ми» діалектами і яка, на думку вченого, виникла внаслідок пословачення «угроруської» говірки. Як вважав В. Гнатюк, для визначення словацького чи руського характеру говору недостатньо спиратися тільки на мовні особливості говорів, а необхідно брати до уваги і суспільно-історичні факти: «за доказ їх («сотаків». — Л. Г.) походження від русинів може послужити сама та «руська» віра, яка не панувала і не панує між словаками (...) словаки не руцаться, принайменше такі випадки не знані, натомість про словачене русинів згадують майже всі ті дослідники, що відвідували ті сторони»²⁸. У своїй рецензії на статтю А. С. Будиловича «К вопросу о племенных отношениях в Угорской Руси»²⁹, написану з приводу двох праць про Словачину: Л. Нідерле «*Národopisná mapa uherských Slováků na základě sčítání lidu z roku 1900*»³⁰ і С. Цамбеля «*Slováci a ich řeč*»³¹, В. Гнатюк наводить слова С. Цамбеля про міжмовні стосунки у Пряшівщині: «В основі так званих східнославацьких говорів, особливо спішських, шарошських, земплинських, безперечно, лежить руська матерія. Се належить сказати навіть про тих спішаків, шарошанів, земплинців і ін., що тримаються нині латинського богослуження і через те звуть себе словаками. А руське походжене місцевих уніятів навіть не становить питання: за останні 500 літ невідомі випадки, щоби яка католицька церква перемінилася на православну або уніятську. Навпаки, відомо багато випадків переміни через унію в латинство місцевих слов'янських церков. Сим впливом належить пояснити й той безперечний факт, що закарпатські русняки не рідко укривають у бесіді з панами свій рідний говір, а ломлять по-славацьки; по тій причині видає себе багато русняків при переписі за словаків, через що при розмежуванні тих двох націй ліпше послуговатися церковними шематизмами, ніж урядовими переписями»³².

Враховуючи аргументи своїх опонентів з приводу його статей «Руські оселі в Бачці» і «Русини Пряшівської єпархії і їх говори», що з'явилися в 1898 і 1900 рр., В. Гнатюк згодом дещо модифікує свої погляди і в суперечці «словаки чи русини» займає компромісне становище. У підсумковій статті «Чи бачванські говори словацькі?», надрукованій у 1905 р.³³, він пише: «Бачванських колоністів належить без огляду на їх мову вважати русинами, раз, що вони вважають себе русинами самі і так кажуть себе записувати постійно при конскрипції, друге, що русинами вважають їх і сусіди, і уряд та що проти сього не устояться інші погляди, хоч би з деякої точки вони були оправдані. Людність північних комітатів, що говорить говором, ідентичним із бачванським, уважати мішаною, русько-славацькою так довго, доки докладні і всесторонні наукові досліди не порішать інакше»³⁴. Таке всебічне дослідження говору «сотаків» було здійснено тільки в наш час, і Атлас словацької мови³⁵ скваліфікував говірку як східнославацький діалект. Таким чином, В. Гнатюк не обстоював своєї попередньої думки про українську основу бачванського говору, але вважав, що у визначенні національності етнічної групи основну роль відіграє національна свідомість. Життя показало, наскільки правий був Гнатюк: національна сві-

²⁸ Рецензія на праці Олафа Брока, стор. 28.

²⁹ А. С. Б у д и л о в и ч, К вопросу о племенных отношениях в Угорской Руси, Відбиток з журн. «Живая старина», 1903, вип. 3.

³⁰ L. N i d e r l e, *Národopisná mapa uherských Slováků na základě sčítání lidu z roku 1900*, Praha, 1903.

³¹ S. C a m b e l, *Slováci a ich řeč*, Budapest, 1903.

³² В. Г н а т ю к, рец. на: А. С. Б у д и л о в и ч, К вопросу о племенных отношениях в Угорской Руси, СПб., 1904, стор. 15 (відбиток з журн. «Живая старина», 1903, вип. 3), ЗНТШ, т. 61, 1904, стор. 25—29.

³³ В. Г н а т ю к, Чи бачванські говори словацькі?, ЗНТШ, т. 63, 1905, стор. 8—12.

³⁴ Т а м ж е, стор. 9—10.

³⁵ *Atlas slovenského jazyka*, I, Bratislava, 1968.

домість нащадків бачванських колоністів не згасла серед іншомовного оточення. Українська бачванська колонія в Югославії, яка нараховує близько 50 тисяч чоловік, відрізана від українського масиву, створила свою регіональну літературну мову, що ґрунтується на своєму говорі й обслуговує місцеву художню літературу, пресу, є мовою радіо, школи. Проте усвідомлення зв'язку з українським народом і його мовою не згасає. Серед молодого покоління бачванських інтелігентів щораз сильніше виявляється бажання оволодіти українською літературною мовою. У тому, що національна свідомість горстки бачванських українців, які перебувають серед іншомовного оточення, збереглася до наших днів, є заслуга і Володимира Гнатюка.

(Львів)

